

გენციპალიტეტის
ორგანოთა
2021 წლის 2
ოქტომბრის
პრეზენტები

კენჭისყრის დღის და
პრეზენტების შემდგომი პერიოდის
მონიტორინგის ანგარიში

გენციპალიტეტისა და დემოკრატიის ცენტრი
CENTER FOR DEVELOPMENT AND DEMOCRACY

განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი
CENTER FOR DEVELOPMENT AND DEMOCRACY

„განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი“ მადლობას უხდის ორგანიზაციის თითოეულ დამკვირვებელს, წარმომადგენელსა და სადამკვირვებლო მისიაში ჩართულ ყველა წევრს, საარჩევნო პროცესში შეტანილი უმნიშვნელოვანესი წვლილისთვის.

განსაკუთრებული მადლობა გვსურს გადავუხადოთ ქართული CrowdFunding-ის პლატფორმა „ორბელიანი მეტს“ და კამპანიის თითოეულ შემომწირველს, რომელთა მეშვეობითაც შესაძლებელი გახდა 2021 წლის სადამკვირვებლო მისიის განხორციელება.

©2021, განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი (CDD)

შესავალი

განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი (CDD) დემოკრატიულ პრინციპებზე დაფუძნებული, წარმომადგენლობითი ორგანიზაციაა საქართველოში, რომელიც 2008 წლის 26 თებერვალს დაარსდა. ორგანიზაციის პრიორიტეტული მიმართულებებია: არჩევნების მონიტორინგი, მოქალაქეთა უფლებების დაცვა და ადვოკატირება, მათი ინფორმირებულობა მიმდინარე რეფორმებისა და პროცესების შესახებ.

განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი 2012 წლიდან მოყოლებული აქტიურად აკვირდება საარჩევნო პროცესების მიმდინარეობას საქართველოში.¹ CDD-იმ არჩევნების დაკვირვების საერთაშორისო პრინციპებითა და მეთოდოლოგიით, საერთაშორისო დონორების მხარდაჭერით, 2010-2020 წლებში განახორციელა 20 სხვადასხვა სახის არჩევნების მონიტორინგი.²

განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი (CDD) დააკვირდა მუნიციპალიტეტის ორგანოთა 2021 წლის 2 ოქტომბრის არჩევნებს, თბილისსა და საქართველოს რეგიონებში. CDD აკვირდებოდა როგორც წინასაარჩევნო, ასევე კენჭისყრის დღის (უბნის გახსნა, კენჭისყრის პროცესი და უბნის დახურვა) და არჩევნების შემდგომი პერიოდის მიმდინარეობას.

წინამდებარე ანგარიშში ყურადღება გამახვილებულია მუნიციპალიტეტის ორგანოთა 2021 წლის 2 ოქტომბრის არჩევნების კენჭისყრის დღისა და არჩევნების შემდგომი პერიოდის მონიტორინგის შედეგებზე.

საარჩევნო პროცესი შეფასდა ეუთოს ვალდებულებებთან და დემოკრატიული არჩევნების საერთაშორისო სტანდარტებთან, ისევე როგორც ეროვნული კანონმდებლობასთან მისი შესაბამისობის კუთხით.

იმედს ვიტოვებთ, რომ წინამდებარე ინფორმაცია დაეხმარება საარჩევნო პროცესში ჩართულ მხარეებს, გაანალიზონ მიღწევები და აღმოფხვრან არსებული ხარვეზები, რაც, ჩვენი აზრით მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს საარჩევნო გარემოს გაუმჯობესებას.

¹ იხილეთ CDD-ის საქმიანობის ამსახველი ვიდეო რგოლი <https://www.facebook.com/watch/?v=17286996906222>

² საარჩევნო მიმართულებით CDD-ის საქმიანობის შესახებ ინფორმაცია შეგიძლიათ იხილოთ ვებ-გვერდზე: <http://cdd.ge/> და სოციალური მედიის გვერდზე: <https://www.facebook.com/CDD.ge>.

სადამკვირვებლო მისიის შესახებ

მუნიციპალიტეტის ორგანოთა 2021 წლის 2 ოქტომბრის არჩევნების მონიტორინგის მიზნით, განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი (CDD) კანონმდებლობით დადგენილი წესით, 2022 წლის 18 აგვისტოს დარეგისტრირდა ცესკოში ადგილობრივ დამკვირვებელ ორგანიზაციად (ცესკოს განკარგულება N178/2022).³

ქართული ადგილობრივი სადამკვირვებლო ორგანიზაციების ისტორიაში, განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრმა (CDD) უკვე მეორედ არჩევნებზე დაკვირვებისთვის საჯირო რესურსებისთვის სახალხო დაფინანსების მოპოვება Crowdfunding-ის პლატფორმის „ორბელიანი მეტი“ www.orbelianimeti.ge მეშვეობით გადანაწილა.⁴ ექსპერიმენტის მიზანი იყო სადამკვირვებლო მისიის განხორციელებისთვის 4500 ლარის შეგროვება. აღნიშნული კამპანიის ფარგლებში სადამკვირვებლო მისიის განსახორციელებლად საჯირო ფინანსური რესურსების 108 % მოგროვდა.⁵

ჩართულ მხარეებთან თანამშრომლობა და გამჭვირვალობა

CDD ჩართული იყო არჩევნების თემაზე შექმნილ სხვადასხვა მუშა ჯგუფებში, კერძოდ: CDD აქტიურად მონაწილეობდა თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნებისთვის უწყებათაშორისი კომისიის (IAC/IATF) საქმიანობაში. ჩვენი წარმომადგენელი სისტემატიურად ესწრებოდა კომისიის სხდომებს და

აკვირდებოდა კომისიის მუშაობას. ამავდროულად საარჩევნო პერიოდში გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) ინიციატივით ფუნქციონირებს ტექნიკური სამუშაო ჯგუფი (ადგილობრივი და საერთაშორისო ორგანიზაციებისგან Technical Working Group (TWG)), სადაც განიხილება საარჩევნო ადმინისტრაციის საქმიანობა და სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობა საარჩევნო პროცესებში. სამუშაო ჯგუფის მუშაობაში აქტიურად მონაწილეობს განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი, სადაც წარადგენს ინფორმაციას მიმდინარე საქმიანობების შესახებ.

CDD-ის სადამკვირვებლო მისია აქტიურად თანამშრომლობდა სხვადასხვა საერთაშორისო სადამკვირვებლო ორგანიზაციებთან და პერიოდულად აწვდიდა ინფორმაციას საარჩევნო პროცესებზე დაკვირვების შედეგების შესახებ. ადგილობრივ და საერთაშორისო სადამკვირვებლო ორგანიზაციებს შორის მიმდინარე დაკვირვების შედეგების და მიგნებების შესახებ ინფორმაციის გაცვლის მიზნით:

- 17 სექტემბერს გაიმართა შეხვედრა „საერთაშორისო რესპუბლიკური ინსტიტუტის“ (IRI) საერთაშორისო სადამკვირვებლო მისიის წარმომადგენლებთან.⁶

6 ვრცლად იხილეთ - <https://bit.ly/3W7gVID>

3 იხილეთ ცესკოს განკარგულება <https://cesko.ge/static/res/docs/gank178.pdf>

4 ვრცლად იხილეთ - <https://bit.ly/3SLnkjy>

5 ვრცლად იხილეთ - <https://bit.ly/3WbAxF3>

- 21 სექტემბერს გაიმართა შეხვედრა ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ოფისის (OSCE/ODIHR) სადამკვირვებლო მისიის წარმომადგენლებთან.⁷
- 21 სექტემბერს გაიმართა შეხვედრა ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის (NDI) სადამკვირვებლო მისიის წარმომადგენლებთან.⁸

დაკვირვების მეთოდოლოგია და მასშტაბები

განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი აქტიურად აკვირდებოდა საარჩევნო ადმინისტრაციის საქმიანობას. CDD-ის სადამკვირვებლო მისია, სრულად ფარავდა კრწანისის N4 საარჩევნო ოლქში ტექნოლოგიების გამოყენებით (ე.წ. ელექტრონული ხმის მიცემის და დათვლის აპარატის) საპილოტე პროექტის მიმდინარეობას 31-ივე საარჩევნო უბანზე.

CDD-ის სადამკვირვებლო მისია, აგრეთვე დააკვირდა საარჩევნო ბიულეტენების ბეჭდვის პროცესს, რომელიც წარმართა თბილისის 9 სტამბაში.⁹

CDD-ის სადამკვირვებლო მისიამ განახორციელა საარჩევნო კომისიის წევრთა მომზადების პროცესის მონიტორინგი. მონიტორინგის შედეგებთან დაკავშირებით ინფორმაცია მიენიჭა ჩართულ მხარეებს და გავრცელდა სოციალური ქსელების მეშვეობით.¹⁰

სადამკვირვებლო მისიამ კენჭისყრის დღის მონიტორინგი განახორციელა 50 კაცთან სადამკვირვებლო მისიით თბილისსა და რეგიონებში. სადამკვირვებლო მისია მოიცავდა საარჩევნო უბნის გახსნის, კენჭისყრის პროცესის, საარჩევნო უბნის დახურვის, კენჭისყრის შედეგების შეჯამებისა და არჩევნების შემდგომი პერიოდის მონიტორინგს.

სადამკვირვებლო მისია შედგებოდა CDD-ის დამკვირვებელთა ქსელის გამოცდილი წევრებისგან, რომლებიც გადანაწილებულ იყვნენ მობილურ ჯგუფებში. სადამკვირვებლო მისიის დაკომპლექტებისას გათვალისწინებული იყო ორგანიზაციის გენდერული თანასწორობის პოლიტიკა, რის შედეგადაც მისიაში წარმოდგენილი იყო 58% ქალი და 42% კაცი.

სადამკვირვებლო მისიის შემადგენლობა დაკომპლექტდა, როგორც ქვეყნის შიგნით, აგრეთვე მის ფარგლებს გარეთ გამართულ სხვადასხვა საერთაშორისო სადამკვირვებლო მისიებში მონაწილეობის გამოცდილების მქონე პირებისგან, რომელთაც გავლილი აქვთ ეუთო-ს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ოფისის (OSCE/ODIHR) ორგანიზებით გამართული გრძელვადიან (LTO) და მოკლევადიან დამკვირვებელთა (STO) მოსამზადებელი ტრენინგები.¹¹

კენჭისყრის დღის მონიტორინგის განსახორციელებლად გამოყენებულ იქნება CDD-ის მიერ, არჩევნების

7 ვრცლად იხილეთ - <https://bit.ly/3U8YIYA>
8 ვრცლად იხილეთ - <https://bit.ly/3sDHCRg>
9 ვრცლად იხილეთ: https://fb.watch/gr_9LGjKW8/
https://cesko.ge/static/res/docs/CG_309_2021.pdf
10 ვრცლად იხილეთ - <https://bit.ly/3sECc8z>

11 დამკვირვებლების შესახებ იხილეთ ვიდეო რგოლები: <https://www.facebook.com/watch/?v=1307748116230964> <https://www.facebook.com/watch/?v=256497659133714>

დაკვირვების საერთაშორისო პრინციპების შესაბამისად შემუშავებული დაკვირვების მეთოდოლოგია, რის საფუძველზეც მომზადდა ბრენდირებული მასალები, დამკვირვებელთა სახელმძღვანელო ინსტრუქცია, ელექტრონული შეფასების ფორმები და სხვადასხვა საჭირო მასალები.

სადამკვირვებლო მისიის კვალიფიკაციის ამაღლებისა და სათანადოდ მომზადების მიზნით, ჩატარდა გრძელვადიანი და მოკლევადიანი დამკვირვებლების ტრენინგი.¹² სადამკვირვებლო მისიის წევრებმა აგრეთვე გაიარეს ცესკოს სწავლების ცენტრის მიერ ორგანიზებული საინფორმაციო კურსი დამკვირვებელი ორგანიზაციებისთვის.

სადამკვირვებლო მისიის ქსევის კოდექსი

მუნიციპალიტეტის ორგანოთა 2021 წლის 2 ოქტომბრის არჩევნებისთვის „განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრის“ (CDD) დამკვირვებლებმა ქცევის კოდექსს მოაწერეს ხელი.¹³ ქცევის კოდექსი ითვალისწინებდა დამკვირვებლების

მხრიდან მიუკერძოებელი დაკვირვების ეთიკური პრინციპებისა და ქცევის სტანდარტების დაცვის ვალდებულებას. სადამკვირვებლო მისიის პრინციპებია:

- კანონის პატივისცემა;
- დამოუკიდებლობა;
- მიუკერძოებლობა;
- სიზუსტე;
- გამჭვირვალობა;
- თანამშრომლობა და
- პროფესიონალიზმი.

¹² ვრცლად იხილეთ - <https://bit.ly/3sECc8z>
¹³ ვრცლად იხილეთ - <https://bit.ly/3NfIUlV>

ერთობლივი ქვევის კოდექსი

1 სექტემბერს, მუნიციპალიტეტის ორგანოთა 2021 წლის 2 ოქტომბრის არჩევნების სამართლიანად და გამჭვირვალედ ჩატარების ხელშეწყობის, კანონის უზენაესობის პატივისცემისა და ძირითადი საარჩევნო პრინციპების განხორციელების მიზნით, ცენტრალურმა საარჩევნო კომისიამ და 24 ადგილობრივმა სადამკვირვებლო ორგანიზაციის წარმომადგენლმა, მათ შორის განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრმა, ხელი მოაწერეს ქცევის კოდექსს¹⁴ და შეთანხმდნენ, რომ საკუთარ საქმიანობაში დაიცავენ კანონის უზენაესობას, იქნებიან მიუკერძოებლები და ობიექტურები, იხელმძღვანელებენ საქართველოს კანონმდებლობით და არჩევნების საერთაშორისოდ აღიარებული სტანდარტებით და ხელს შეუწყობენ არჩევნების სამართლიან და გამჭვირვალე გარემოში ჩატარებას.

ქცევის კოდექსით განისაზღვრა, ერთის მხრივ, საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისიის და მეორეს მხრივ, ადგილობრივი სადამკვირვებლო ორგანიზაციების ვალდებულებები: პოლიტიკური ნეიტრალურობის და მიუკერძოებლობის, გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების; თავისუფალი და სამართლიანი საარჩევნო გარემოს; პროაქტიული თანამშრომლობისა და რეაგირების; პანდემიის პირობებში ჯანმრთელობისთვის უსაფრთხო საარჩევნო გარემოს უზრუნველყოფის მიმართულებით.

აღსანიშნავია, რომ განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი (CDD) არის 2016 წელს შემუშავებული პირველი ქცევის კოდექსის თანაავტორი. CDD ყოველი არჩევნებისთვის აქტიურად მონაწილეობს საარჩევნო ადმინისტრაციისა და ადგილობრივი დამკვირვებელი ორგანიზაციების ერთობლივი ქცევის კოდექსის შემუშავების პროცესში და უერთდება მას.

14 ვრცლად იხილეთ - <https://bit.ly/3NiZM4m>

ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი ადმინისტრაციული რეესურსების გამოყენების შესახებ

2022 წლის 8 სექტემბერს ცენტრალურმა საარჩევნო კომისიას, თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნებისთვის უწყებათაშორის კომისიასა და 18 ადგილობრივ არასამთავრობო ორგანიზაციას შორის ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების შესახებ ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი გაფორმდა.¹⁵ დოკუმენტზე ხელმომწერი მხარეები, საარჩევნო კოდექსში კონკრეტული მუხლების ერთგვაროვან განმარტებაზე შეთანხმდნენ და აღნიშნეს, რომ წინასაარჩევნო აგიტაციასთან მიმართებაში, ასევე ადმინისტრაციული და სასამართლო წარმოების დროს სწორედ მემორანდუმში მითითებულ განმარტებებით იხელმძღვანელებდნენ.

ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი საარჩევნო ადმინისტრაციისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების სამუშაო შეხვედრების საფუძველზე საარჩევნო სისტემების საერთაშორისო ფონდთან (IFES) თანამშრომლობით შემუშავდა. აღსანიშნავია, რომ საარჩევნო სისტემების საერთაშორისო ფონდი (IFES) მსგავსი მემორანდუმის გაფორმებას რამდენიმე საარჩევნო ციკლის მანძილზე უწევს ფასილიტაციას, რაც ხელს უწყობს საარჩევნო პროცესებში ჩართულ მხარეებისთვის თანაბარი პირობების უზრუნველყოფას.

ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმის გაფორმებას წინ უძღვოდა ცენტრალური საარჩევნო კომისიის და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებს შორის გამართული სამუშაო შეხვედრები, რომლის დროსაც შემუშავდა მემორანდუმის ტექსტი და მომზადდა თემატური სახელმძღვანელოები საარჩევნო საკითხებზე. მემორანდუმის და სახელმძღვანელოების მომზადებაში აქტიურად მონაწილეობდა განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი (CDD).

15 ვრცლად იხილეთ - <https://bit.ly/3U0ftQg>

კენჭისყრის დღე

CDD-ის 50 კაცია სადამკვირვებლო მისია კენჭისყრის დღეს მობილური ჯგუფების მეშვეობით დააკვირდა. მობილური ჯგუფები შერჩევითი პრინციპით განაწილებული იყვნენ თბილისსა და რეგიონებში არსებულ საარჩევნო უბანზე. CDD-ის სადამკვირვებლო მისია, სრულად ფარავდა კრწანისის N4 საარჩევნო ოლქში ტექნოლოგიების გამოყენებით (ე.წ. ელექტრონული ხმის მიცემის და დათვლის აპარატის) საპილოტე პროექტის მიმდინარეობას 31-ივე საარჩევნო უბანზე.

CDD-ში ფუნქციონირებდა არჩევნების დღის ცხელი ხაზი, რომლის მეშვეობით მოქალაქეებს შეეძლოთ სამართლებრივი კონსულტაციების მიღება კენჭისყრის პროცედურებთან დაკავშირებით. ასევე, ცხელი ხაზის მეშვეობით ჟურნალისტებსა

და მედია ორგანიზაციებს ჰქონდათ შესაძლებლობა ერთის მხრივ, მიეღოთ ინფორმაცია და იურიდიული კონსულტაცია საარჩევნო პროცედურების შესახებ და მეორეს მხრივ, მოეწოდებინათ ინფორმაცია კენჭისყრის დღეს დაფიქსირებული დარღვევების შესახებ.

2022 წლის 2 ოქტომბერს საარჩევნო უბნები, სადაც CDD ახორციელებდა დაკვირვებას, დილის 07:00 სთ-ზე გაიხსნა. CDD-ის დამკვირვებლები საარჩევნო უბნის გახსნისთანავე იმყოფებოდნენ დანიშნულების ადგილზე და შეუფერხებლად აკვირდებოდნენ უბნის გახსნის პროცედურებს. დილის 08:00 საათისთვის თითქმის ყველა საარჩევნო უბანი მზად იყო პირველი ამომრჩევლის მისაღებად. დადგენილი წესით, ინდივიდუალური ნორმის მქონე ლუქით დაილუქა ძირითადი და გადასატანი საარჩევნო ყუთები.

საარჩევნო უბნების გახსნის პროცესმა ძირითადად პროცედურების დაცვით ჩაიარა, თუმცა დაფიქსირდა უმნიშვნელო პროცედურული ხარვეზები, კერძოდ:

- საარჩევნო უბნის დაგვიანებით გახსნა - 1 შემთხვევა
- წილისყრის პროცედურების დარღვევა - 2 შემთხვევა
- საარჩევნო ყუთის დალუქვის წესის დარღვევა - 3 შემთხვევა
- კომისიის წევრების მხრიდან წილისყრით მინიჭებული ფუნქციის შესრულებაზე უარი - 4 შემთხვევა
- ხმის მიცემის და დათვლის აპარატის გაუმართაობა - 3 შემთხვევა
- სანიტარიულ-ჰიგიენური წესების დარღვევა - 3 შემთხვევა
- ფოტოვიდეოგადაღების წესების დარღვევა - 2 შემთხვევა

საარჩევნო უბნები დადგენილ დროს 08:00 საათზე გაიხსნა. საუბნო საარჩევნო კომისიები უმეტესად მომზადებულები შეხვდნენ პირველი ამომრჩევლის მიღებას.

მთელი დღის განმავლობაში მუდმივად ხდებოდა დამკვირვებლებთან დაკავშირება და ინფორმაციის მიღება. ხმის მიცემის პროცესი ძირითადად მშვიდ გარემოში კანონით გათვალისწინებული პროცედურების დაცვით წარიმართა თუმცა, დაფიქსირდა მცირე პროცედურული ხასიათის დარღვევები, კერძოდ:

- კენჭისყრის პროცესის დაგვიანებით (08:00 სთ შემდეგ) დაწყება - 3 შემთხვევა
- ამომრჩეველთა იდენტიფიცირების პროცედურის არაჯეროვანი შესრულება - 5 შემთხვევა
- ამომრჩეველთა რეგისტრაციის პროცედურის არაჯეროვანი შესრულება, რაც ძირითადად გამოიხატა ამომრჩეველთა მარკირების წესის დარღვევაში, ბიულეტენის ბეჭდით დაუმონუმბელობასა და დადგენილ რაოდენობაზე მეტი ბიულეტენის გაცემაში - 10 შემთხვევა
- ამომრჩეველთა ნაკადის არასათანადო რეგულირება, რის შედეგადაც რეგისტრატორთან იყო 2 ზე მეტი ამომრჩეველი - 11 შემთხვევა
- კენჭისყრის კაბინის გარეთ საარჩევნო ბიულეტენის შევსება - 2 შემთხვევა

- კენჭისყრის კაბინაში ფარულობის დარღვევა - 3 შემთხვევა
- ხმის მიცემის აპარატთან ფარულობის დარღვევა - 6 შემთხვევა
- საარჩევნო ყუთთან/აპარატთან რიგი და ნაკადის არასათანადო რეგულირება - 9 შემთხვევა
- ხმის მიცემის და დათვლის აპარატის გაუმართაობა - 6 შემთხვევა, მათ შორის 3 საარჩევნო უბანზე ბიულეტენები იყო დიდი ზომის და აპარატი არ იღებდა, რის შედეგადაც ხმის მიცემა ტრადიციული მეთოდით გაგრძელდა.
- გადასატან საარჩევნო ყუთით ხმის მიცემის პროცედურის დარღვევა - 1 შემთხვევა
- საარჩევნო აგიტაცია საარჩევნო უბნის მიდამოებში - 5 შემთხვევა
- პარტიების აგიტატორების ყოფნა საარჩევნო უბნის მიდამოებში - 7 შემთხვევა
- კენჭისყრის შენობაში არაუფლებამოსილი პირების ყოფნა - 2 შემთხვევა
- კომისიის მუშაობისთვის ხელის შეშლა და წესრიგის დარღვევა - 4 შემთხვევა
- დამკვირვებლის/წარმომადგენლის საქმიანობისთვის ხელშეშლა - 1 შემთხვევა
- ფოტოვიდეოგადაღების წესების დარღვევა - 7 შემთხვევა
- ამომრჩეველთა სამაგიდო სიების ფოტოვიდეოგადაღება - 1 შემთხვევა
- საარჩევნო ბიულეტენის დაზიანება - 1 შემთხვევა
- სანიტარიულ-ჰიგიენური წესების დარღვევა - 7 შემთხვევა

კენჭისყრის პროცესში იყო შემთხვევები, როდესაც ამომრჩეველი საარჩევნო კონვერტის ყუთში მოთავსების შემდგომ ყოვნდებოდა საარჩევნო უბანზე (კომუნიკაციას აწარმოებდა ცალკეულ კომისიის წევრთან არა საარჩევნო პროცესთან დაკავშირებულ საკითხებზე), რაც აფერხებდა გარკვეულწილად კენჭისყრის პროცესს.

კრწანისის საარჩევნო ოლქში შემავალ უბნებზე, სადაც კენჭისყრა ტარდებოდა ელექტრონული ტექნოლოგიების გამოყენებით, განსაკუთრებით პრობლემური იყო ხმის ფარულობის საკითხი, როგორც კენჭისყრის განახლებული კაბინაში აგრეთვე, ელექტრონული აპარატით ხმის მიცემის დროს. აღნიშნულ საკითხს კიდევ უფრო მეტად ამძაფრებდა საარჩევნო უბნების არასათანადო მოწყობა და ფართობის სიმცირე.

ამავდროულად პრობლემას წარმოადგენდა ამომრჩეველთა ნაკადის არასათანადო რეგულირება, რაც იწვევდა გადატვირთვას და რიგებს, როგორც რეგისტრატორებთან აგრეთვე ხმის მიცემის აპარატთან.

ყურადღებას საჭიროებს ამომრჩეველთა ინფორმირების საკითხი, რომელიც განსაკუთრებით მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა ახალი ტექნოლოგიების გამოყენებით კენჭისყრის პროცედურების განხორციელების ნაწილში.

დაფიქსირდა ხმის მიცემის და დათვლის აპარატის გაუმართაობის 6 შემთხვევა, მათ შორის 3 საარჩევნო უბანზე ბიულეტენები გამოიწვია მნიშვნელოვანი შეფერხება, რის შედეგადაც ხმის მიცემა ტრადიციული მეთოდით გაგრძელდა.

პრობლემური იყო ცესკოს მიერ დადგენილი ფოტოვიდეოგადაღების წესების დაცვის საკითხი, რომლის განხორციელებაც პრაქტიკულად არ ხდებოდა საარჩევნო უბნებზე. ადგილი ჰქონდა რიგი მედიასაშუალებების მხრიდან სამავიღო სიების გადაღებას.

20:00 საათზე ყველა საარჩევნო უბანი დროულად დაიხურა. CDD-ის დამკვირვებლები იმყოფებოდნენ საარჩევნო უბნებზე და აკვირდებოდნენ საარჩევნო ყუთების გახსნის, საარჩევნო ბიულეტენების დათვლისა და კენჭისყრის შედეგების შეჯამების პროცესს. ხმის დათვლის პროცესი მეტწილად მშვიდ გარემოში წარიმართა. უფლებამოსილ პირებს ჰქონდათ შესაძლებლობა შეუფერხებლად დაკვირვებოდნენ პროცესს, რომელიც იყო გამჭვირვალე, თუმცა შეინიშნებოდა გარკვეული პრობლემების დათვლის პროცესის ორგანიზების კუთხით, რაც რიგ შემთხვევაში იწვევდა პროცესის გაჭიანურებას.

კენჭისყრის პროცესის დასრულების შემდეგ, თითოეული საარჩევნო უბნის კენჭისყრის შედეგების შემაჯამებელი ოქმები, შეფერხებით და რიგ შემთხვევებში დაგვიანებით თავსდებოდა ცენტრალური საარჩევნო კომისიის სპეციალურ ვებ-გვერდზე (www.results.cec.gov.ge). აღნიშნული აქტივობა ძალზედ პოზიტიურია, ვინაიდან ყველა დაინტერესებული მხარისთვის არის ხელმისაწვდომი და შესაბამისად, ყველას აქვს შესაძლებლობა ეტაპობრივად ადევნოს თვალყური შედეგების დათვლის პროცესს.

საუბნო საარჩევნო კომისიების მუშაობას მეტწილად დადებითად შევაფასებდით. ორგანიზაციის დაკვირვებით იმ საუბნო საარჩევნო კომისიებმა, სადაც CDD-ის დამკვირვებლები იყვნენ წარმოდგენილნი, მეტწილად თავი გაართვეს მათზე დაკისრებულ ვალდებულებებს, მათ უზრუნველყვეს ამომრჩევლის მიერ საკუთარი ნების ფარულად დაფიქსირების შესაძლებლობა.

თუმცა სამწუხაროდ დაფიქსირდა კომისიის ხელმძღვანელ პირთა/კომისიის წევრთა კომპეტენციასთან დაკავშირებული პრობლემები, რაც ჩვენი შეფასებით გამონვეული იყო ტრენინგებზე გამოცხადების დაბალი მაჩვენებელით და კენჭისყრის დღეს არსებულ დარღვევათა გამომწვევი ძირითადი მიზეზი იყო. თუმცა საარჩევნო ადმინისტრაციის ზემდგომი ინსტანციების სწრაფი რეაგირება და აღნიშნულ დარღვევათა უმრავლესობის უმოკლეს დროში მოწესრიგების ეფექტური მცდელობა შეგვიძლია დადებითად შევაფასოთ.

კენჭისყრის დღის შეფასება და საზოგადოების ინფორმირება

CDD-ის სადამკვირვებლო მისიის მიგნებების, გეგმების და მეთოდოლოგიის შესახებ საზოგადოების ინფორმირებისთვის ორგანიზებულ იქნა სხვადასხვა სახის ღონისძიებები. ინფორმაციები პერიოდულად ქვეყნდებოდა ორგანიზაციის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე (www.facebook.com/CDD.ge) და ვრცელდებოდა, როგორც სატელევიზიო, აგრეთვე ინტერნეტ მედია საშუალებებში. არჩევნების დაკვირვების პროცესის შედეგების შესახებ საზოგადოების ინფორმირების მიზნით, ინფორმაცია გავრცელდა სატელევიზიო მედია საშუალებებში.

საზოგადოებას და ჩართულ მხარეებს, პერიოდულად მიეწოდებოდათ ინფორმაცია ერთობლივი სადამკვირვებლო მისიის დაკვირვების შედეგების შესახებ, კერძოდ:

- საარჩევნო უბნების გახსნის პროცესის შეფასება¹⁶
- კენჭისყრის პროცესის შეფასება;¹⁷
- არჩევნების დღის შემაჯამებელი ბრიფინგი;¹⁸

არჩევნების დღეს სატელევიზიო არხების უმეტესობაზე განსხვავებული ფორმატისა და ჩვეულებრივზე ვრცელი საინფორმაციო გამოშვება გადიოდა. ეს საინფორმაციო გამოშვებები დეტალურად მიმოიხილავდა არჩევნების მიმდინარეობას, დარღვევებს, ეგზიტპოლის შედეგებს, სხვადასხვა პოლიტიკური პარტიის წარმომადგენლების შეფასებებსა და კანდიდატების განცხადებებს.

16 ვრცლად იხილეთ - <https://fb.watch/gtfVII6wde/>

17 ვრცლად იხილეთ - <https://fb.watch/gtg3HDIUU1/>

18 ვრცლად იხილეთ - <https://fb.watch/gtgjo0NuuF/>

არჩევნების შემდგომი პერიოდი

კენჭისყრის პროცესთან/შედეგების შეჯამებასთან დაკავშირებული განცხადება/ საჩივრები

CDD-ის სადამკვირვებლო მისიამ საუბნო საარჩევნო კომისიის კენჭისყრის შედეგების შემჯამებელი ოქმების სიზუსტის და სისრულის მონიტორინგი განახორციელა. მონიტორინგის ფარგლებში შესწავლილ იქნა როგორც, ცესკოს ვებ-გვერდზე (<https://results.cec.gov.ge>) განთავსებული, აგრეთვე ჩვენი დამკვირვებლების მიერ კანონიერად მიღებული შემჯამებელი ოქმები და თანდართული დოკუმენტაცია.

შემჯამებელი ოქმების მონიტორინგის შედეგად დადგინდა, რომ რიგ შემთხვევებში დარღვეული იყო ოქმის შევსების წესი (მონაცემები იყო გადასწორებული, არ იყო მითითებული ოქმის შედგენის თარიღი და დრო, ოქმზე არ იყოს კომისიის წევრის/ ხელმძღვანელი პირის ხელმოწერა, კომისიის ბეჭდის ნომერი არ იყო სწორედ შეყვანილი შესაბამის გრაფაში, არ იყო მითითებული რაოდენობრივი მონაცემები, ოქმი არ იყო კომისიის ბეჭდით დამოწმებული, შესწორების ოქმი არ იყო სათანადოდ შევსებული და სხვა), ასევე რიგ შემთხვევაში გამოვლინდა რაოდენობრივ მონაცემებს შორის შეუსაბამობა (ნამდვილი და ბათილი ბიულეტენების ჯამი მეტი იყო კენჭისყრაში მონაწილეთა ამომრჩეველთა რაოდენობაზე ან პირიქით).

მნიშვნელოვანია კენჭისყრის შედეგების შემჯამებელი ოქმის შევსების წესის გადახედვა და გამარტივება. მიგვაჩნია, რომ ზედმეტია და ამოღებას საჭიროებს

კომისიისა და რეგისტრატორის ბეჭდის ნომრის გრაფები, რამეთუ აღნიშნული წინასწარ განსაზღვრულია ზემდგომი საარჩევნო კომისიის მიერ.

კენჭისყრის შედეგების შემჯამებელ ოქმებში არსებული ტექნიკური ხარვეზების და მონაცემების უზუსტობის აღმოფხვრის მიზნით, კანონით დადგენილი წესით, საჩივრით მივმართეთ შესაბამის საოლქო საარჩევნო კომისიებს. საჩივრები შეეხებოდა 20 საარჩევნო ოლქის,¹⁹ 90 საარჩევნო უბნის კენჭისყრის შედეგების შემჯამებელ ოქმს, მათ შორის: 48 საარჩევნო უბნის 19 ვაკე; საბურთალო; ისანი; ჩუღურეთი; გლდანი; რუსთავი; მარნეული; ბოლნისი; დმანისი; წალკა; თეთრიწყარო; ახალქალაქი; ოზურგეთი; სენაკი; მარტვილი; სობი; ზუგდიდი; ჩხოროწყუ; ფოთი და ბათუმი

პროპორციულ, 47 საარჩევნო უბნის მუხორიტარული და 57 საარჩევნო უბნის მერის კენჭისყრის შედეგების შემაჯამებელ ოქმს.

CDD-ის მიერ ხმის დათვლის და კენჭისყრის შედეგების შეჯამებასთან დაკავშირებით საოლქო საარჩევნო კომისიებში წარდგენილი განცხადება/საჩივრების შედეგად:

- სრულად დაკმაყოფილდა 4 საჩივარი
- ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა - 8 საჩივარი
- არ დაკმაყოფილდა 8 საჩივარი.²⁰

ხშირ შემთხვევებში საოლქო საარჩევნო კომისიებმა განუხილვევლად დატოვეს ან არ დააკმაყოფილეს წარდგენილი განცხადება/საჩივრები. გამომდინარე იქიდან, რომ საოლქო საარჩევნო კომისიას ცალსახად აქვს საგამოძიებო ფუნქცია, საარჩევნო დავების განხილვის პროცესში

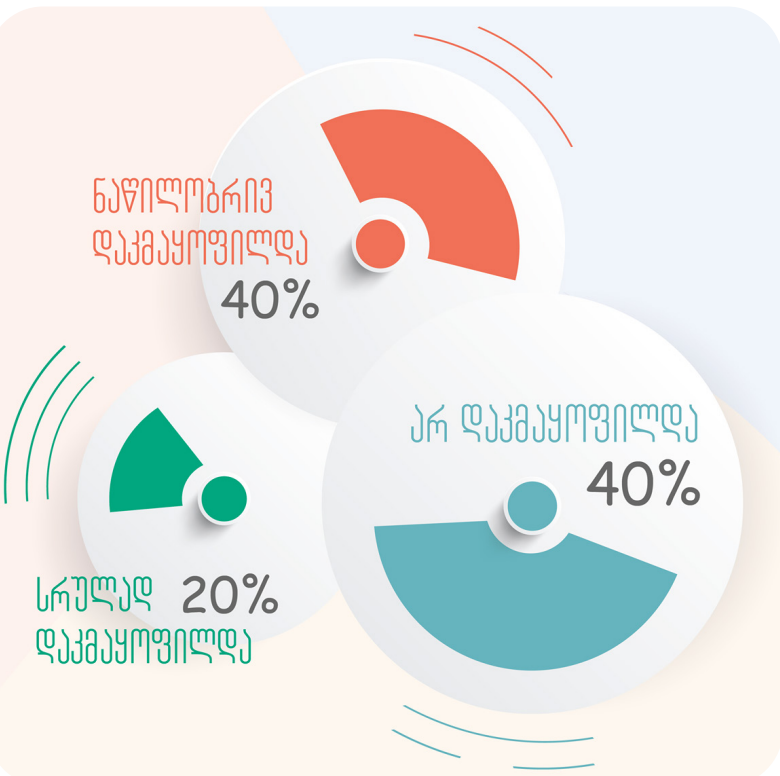
20 ვრცლად იხილეთ: <https://bit.ly/3SR2aQZ>

საფუძვლიანად არ იქნა შესწავლილი ცალკეული სადაო შემთხვევა და რიგ შემთხვევებში დაჩქარებული წესით იქნა გადაწყვეტილებები მიღებული. რიგი საოლქო საარჩევნო კომისიები ერიდებოდნენ კომისიის ხელმძღვანელი პირების მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის ზომის გამოყენებას, მაშინ როდესაც სახეზე იყო შესაბამისი პირების მხრიდან სამსახურებრივი მოვალეობის ბრალეულად შეუსრულებლობა ან არაჯეროვანი შესრულება.

საოლქო საარჩევნო კომისიები სარგებლობდნენ ფართო დისკრეციული უფლებებით, მაგრამ რიგ შემთხვევებში ვერ მოახერხეს კანონისა და ერთგვაროვანი პრაქტიკის თანმიმდევრულად გატარება, რაც მთლიანობაში საჩივრის განხილვის მექანიზმების მიუკერძოებლობისა და თანმიმდევრობის მიმართ არსებულ კითხვებს ბადებდა.

მიგვაჩნია, რომ საარჩევნო ადმინისტრაციის მიერ საჩივრების განხილვის სტანდარტის გაუმჯობესება და ერთგვაროვანი პრაქტიკის დამკვიდრება გაზრდის საჩივრების განხილვის მიმართ საზოგადოებისა და ჩართული მხარეების სანდოობის ხარისხს. მნიშვნელოვანია საოლქო საარჩევნო კომისიების კვალიფიკაციის ამაღლება საჩივრების განხილვის მიმართულებით და მეტი სასწავლო პროგრამების განხორციელება.

მნიშვნელოვანია გამარტივდეს გასაჩივრების პროცედურები, რათა განხილვაზე უარის თქმის ფორმალური საფუძვლები შეიზღუდოს.

დასკვნა

დემოკრატიული არჩევნების ჩატარება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაბიჯია ევროპული სახელმწიფოს მშენებლობისა და დემოკრატიზაციის გზაზე.

არჩევნების სამართლებრივი ჩარჩო, რომელიც ბოლო პერიოდში განხორციელებული ცვლილებებით მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა, დემოკრატიული არჩევნების ჩასატარებლად მყარ საფუძველს ქმნიდა, თუმცა კვლავ რჩება რიგი კონცეპტუალური საკითხები, რომელიც მოწესრიგებას საჭიროებს.

მუნიციპალიტეტის თვითმმართველობის ორგანოთა 2 ოქტომბრის არჩევნების კენჭისყრის დღე კონკურენტულ გარემოში და ზოგადად საერთაშორისო ვალდებულებების და დემოკრატიული არჩევნების საყოველთაო პრინციპების დაცვით ჩატარდა. დაცული იყო ისეთი ფუნდამენტური პრინციპები როგორცაა: საყოველთაობა, ხმის მიცემის ფარულობა და ამომრჩევლის ნების თავისუფლად გამოვლენა.

საარჩევნო ადმინისტრაციამ შეძლო არჩევნების ეფექტურად წარმართვა. თუმცა საარჩევნო ადმინისტრაციის დაკომპლექტების წესის მიმართ ბოლო პერიოდში არსებული უარყოფითი დამოკიდებულებები ნეგატიურ ზეგავლენას ახდენდა საზოგადოებრივ აღქმაზე მათ მიუკერძოებლობასთან და დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებით.

მიგვაჩნია, რომ მოდიფიცირებული კენჭისყრის კაბინების დანერგვის პოზიტიური მიზნებისა და მიზეზების მიუხედავად,

სამსუხაროდ, ის წარმოდგენილი ფორმით, პრაქტიკაში სათანადოდ ვერ უზრუნველყოფდა და რისკს უქმნიდა არჩევნების ერთი-ერთი უმთავრესი პრინციპის - ხმის ფარულობის დაცვას. ხმის მიცემის ფარულობა დემოკრატიული არჩევნების ერთ-ერთი ფუძემდებლური პრინციპია, რომელიც გამყარებულია სავალდებულო საერთაშორისო სტანდარტებითა და მოქმედი კანონმდებლობით. საერთაშორისო კარგი პრაქტიკის თანახმად ფარული კენჭისყრის პრინციპი ხმის ფარულობის დაცვის ფართო სპექტრს მოიცავს, მათ შორის, კენჭისყრის კაბინაში სხვების თვალთახედვისგან ამომრჩეველთა დაცვას/დაფარვას.

საარჩევნო უბნებზე ჩვენი დამკვირვებლების მიერ, რიგ შემთხვევებში, დაფიქსირდა ხმის კონფიდენციალურობის დარღვევის პრობლემები. აღნიშნული, განსაკუთრებულად შესამჩნევი იყო იმ საარჩევნო უბნებზე, სადაც კენჭისყრის ოთახის ფართობი იყო შედარებით მცირე (რაც უმრავლეს შემთხვევაში ასეა), შესაბამისად, კაბინები განთავსებული იყო არახელსაყრელ ადგილას.

იმ პირობებში, როდესაც ამომრჩევლის ნაკადი არ/ვერ რეგულირდებოდა სათანადოდ, საარჩევნო კაბინებთან იყო საგრძნობი ხალხმრავლობა (ამომრჩევლები, კომისიის წევრები, უბანზე მყოფი უფლებამოსილი პირები), რითიც არსებული კონსტრუქცია ვერ უზრუნველყოფდა და ზრდიდა ხმის ფარულობის დარღვევისა და ამომრჩეველზე გენოლის აღქმის რისკს.

აქვე, მედია საშუალებების წარმომადგენლებისგან მიღებული

უკუკავშირით, ჩვენმა მისიამ დაადგინა რომ „სურვილის“ შემთხვევაში, მედიას ჰქონდა შესაძლებლობა მიეახლოვებინა ფოტო/ვიდეო კადრი ისე, რომ დაეფიქსირებინა ამომრჩევლის ნება (ვინაიდან, საარჩევნო უბანზე ფოტო/ვიდეო გადაღების წესების დაცვა ეფექტიანად ვერ ხერხდება, განსაკუთრებით ცნობადი სახეების/პოლიტიკოსების, უბანზე ვიზიტის დროს).

ჩვენი დაკვირვებით, ცალკეულ შემთხვევაში, ადგილი ჰქონდა კომისიის წევრების, სუბიექტის წარმომადგენლების თუ სხვა უფლებამოსილი პირების მიერ ამომრჩევლებთან კომუნიკაციას და „დახმარების“ მცდელობას კენჭისყრის კაბინაში, სწორედ „ამოჭრილი“ ე.წ. „ფანჯრის“ მეშვეობით. კაბინასთან ახლოს მდგომი პირის მიერ, სურვილის შემთხვევაში, მარტივად იყო შესაძლებელი ამომრჩევლის მიერ გაკეთებული არჩევანის იდენტიფიცირება.

ფარული კენჭისყრის კაბინაში ამომრჩეველთან თვალით და ვიზუალურად კონტაქტი ამავედროულად ქმნის ნების თავისუფლად გამოხატვის კონტროლის რისკს, რაც შეიძლება მომავალში „ბოროტად“ იქნას გამოყენებული, რომელიმე დაინტერესებული მხარის მიერ.

ამავდროულად მიგვაჩნია, რომ მოდიფიცირებულ კენჭისყრის კაბინაში არსებული ე.წ. „ფანჯარა“ ამომრჩეველს უტოვებს განცდას და აღქმას, რომ ვიღაც უყურებს და აკვირდება. მას რჩება განცდა, რომ დაინტერესებულ პირს შეუძლია გააკონტროლოს მისი ნება, რაც ეწინააღმდეგება ნების თავისუფალი გამოვლინების და ფარული კენჭისყრის პრინციპებს.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ჩვენი შეფასებით, მიუხედავად იმისა, რომ მოდიფიცირებული კენჭისყრის კაბინების დანერგვის ინიციატივა გამყარებული იყო პოზიტიური მიზნებით, რაც გაჟღერებული იქნა ცესკოს მიერ, საჭიროა კენჭისყრის კაბინების იმგვარი მოდიფიცირება რაც მაქსიმალურად უზრუნველყოფს არჩევნების ორ უმთავრეს პრინციპს: ხმის ფარულობის დაცვასა და ამომრჩევლის ნების თავისუფალი გამოვლინების პრინციპების დაცვას.

მიგვაჩნია, რომ ტექნოლოგიურად და კიბერუსაფრთხოების კუთხით საქართველო მზად არის ელექტრონული არჩევნების დანერგვისა და ჩატარებისთვის, რაც ერთის მხრივ მნიშვნელოვნად შეამცირებს/გამორიცხავს საარჩევნო პროცესში სხვადასხვა მანიპულაციებისა თუ ადამიანური შეცდომების დაშვების ალბათობას, და მეორეს მხრივ ხელმისაწვდომს გახდის არჩევნებში მონაწილეობას იმ პირებისთვის ვისაც გააჩნიათ ბუნებრივი თუ ტექნიკური ბარიერები (საზღვარგარეთ მყოფი პირები, შიდა მიგრაციაში მყოფი პირები, შშმ პირები, ახალგაზრდები თუ სხვა). შესაბამისად მნიშვნელოვანია გადაიდგას ქმედითი ნაბიჯები საარჩევნო ტექნოლოგიების მიმართ ნდობის ამაღლების, ფართო საზოგადოების მხარდაჭერისა და საკანონმდებლო ცვლილებების განსახორციელებლად.

ჩაკომენდაცია

საარჩევნო პროცესში გამოვლენილმა პროცედურული ხასიათის დარღვევებმა წარმოაჩინა, რომ საქართველოს საარჩევნო კანონმდებლობა დასახვეწია და საჭიროებს შემდგომ რეფორმირებას საერთაშორისო სტანდარტებთან თავსებადობის უზრუნველსაყოფად. კერძოდ მიგვაჩნია, რომ:

- საოლქო საარჩევნო კომისიის დაკომპლექტებასთან დაკავშირებით მოქმედი წესი გადახედვას საჭიროებს. აუცილებელია იმ პირებს, რომლებიც ბოლო არჩევნებზე იყვნენ პარტიის მიერ საარჩევნო ადმინისტრაციაში დანიშნული წევრები, კანონით აეკრძალოთ კონკურსის წესით საოლქო საარჩევნო კომისიებში არჩევნის უფლება (როგორც ეს გათვალისწინებულია საუბნო საარჩევნო კომისიების შემთხვევაში).
- საჭიროა საუბნო საარჩევნო კომისიის დაკომპლექტების მოქმედი წესის ძირეული გადახედვა და კანონით კანდიდატების შერჩევის/შეფასების ობიექტური კრიტერიუმების განსაზღვრა. თუ სამომავლოდ საუბნო საარჩევნო კომისიის დაკომპლექტების წესი იგივე დარჩება მნიშვნელოვანია საქართველოს ორგანული კანონის „საქართველოს საარჩევნო კოდექსი“ 24-ე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული აკრძალვის უფრო მკაფიო რეგულირება, რომელიც ეხება საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრად პოლიტიკური წარსულის მქონე პირის არჩევნის დაუშვებლობას.
- მნიშვნელოვანია კანონმდებლობით საუბნო საარჩევნო კომისიის ფორმირების ეფექტური მექანიზმის შემუშავება და საუბნო საარჩევნო კომისიის პოტენციურ

წევრთა მუდმივი რეესტრის ფორმირება, რომელიც საარჩევნო ადმინისტრაციას მისცემს შესაძლებლობას პერიოდულად მოამზადოს და განაახლოს პოტენციურ კომისიის წევრთა რეესტრი. ამ მიზნით სასურველია საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრთა/ხელმძღვანელ პირთა სერტიფიცირების ეფექტური მექანიზმის შემუშავება.

- პოლიტიკურ პარტიებს თავისუფლად არ უნდა შეეძლოთ მათ მიერ დანიშნული კომისიის წევრების თვითნებური გამოწვევა. მნიშვნელოვანია კანონმდებლობით მკაფიოდ იყოს განსაზღვრული კომისიის წევრის გამოწვევის საფუძვლები და ვადები (არჩევნებამდე მინიმუმ 25 დღემდე მაინც).
- მნიშვნელოვანია კანონმდებლობით მკაფიოდ განისაზღვროს საუბნო საარჩევნო კომისიის უფლებამოსილების დაწყების ვადა, მაგ: არჩევნების დღემდე 30-ე დღიდან.
- ამომრჩევლის მიერ საკუთარი ნების თავისუფლად გამოსავლენად მნიშვნელოვანია კენჭისყრის დღეს ე.წ. „სიჩუმის პერიოდის“ დაწესება.

ამავდროულად მიგვაჩნია, რომ არჩევნების დღე გადატვირთულია რიგი პროცედურებით, რაც ართულებს პროცესის ადმინისტრირებას, კერძოდ:

- მარკირების პროცედურის ამოღებით და თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით შესაძლებელია არჩევნების დღის პროცედურების მნიშვნელოვნად გამარტივება;

- მნიშვნელოვანია საარჩევნო კოდექსით განისაზღვროს, რომ სპეციალური კონვენტის საარჩევნო ყუთში მოთავსების შემდეგ ამომრჩეველმა უნდა დატოვოს კენჭისყრის შენობა;
- მნიშვნელოვანია მთვლელების მიერ ბიულეტენების დათვლისა და დახარისხების პროცედურის გამარტივება და მკაფიო რეგულირება, რაც უზრუნველყოფს პროცედურის განხორციელების დროულობას და სისწორეს;
- გადახედვას საჭიროებს საარჩევნო ბიულეტენის ბათილობის საფუძვლები. მნიშვნელოვანია გაუქმდეს საარჩევნო ბიულეტენზე რეგისტრატორის ხელმოწერის და ბეჭდის დასმის პროცედურა;
- ამომრჩეველთა მხრიდან დაფიქსირებული პოზიციისა და მოთხოვნის შესაბამისად, მიგვაჩნია, რომ უმნიშვნელოვანესია ამომრჩეველს მიეცეს საშუალება არჩევნების დღეს, სურვილის შემთხვევაში, საარჩევნო ბიულეტენში დააფიქსიროს „ხმა ყველას წინააღმდეგ“ ამ შემთხვევაში ნათლად დაფიქსირდება ამომრჩევლის ნება და დღეს არსებული რეგულაციების შესაბამისად მსგავსი ბიულეტენი არ იქნება მიჩნეული ბათილად არამედ ჩაითვლება ამომრჩევლის პოზიციად;
- მნიშვნელოვანია საარჩევნო კოდექსით განისაზღვროს ნორმა, რომელიც დაავალდებულებს საარჩევნო კომისიას დაადგინოს ამომრჩევლის განზრახვა და ბათილად არ სცნოს ისეთი ბიულეტენი სადაც ნება აშკარად გამოხატულია;
- მნიშვნელოვანია კენჭისყრის შედეგების შემაჯამებელი ოქმის შევსების წესის გადახედვა და გამარტივება. მიგვაჩნია, რომ ზედმეტია და ამოღებას საჭიროებს კომისიის და რეგისტრატორის ბეჭდის გრაფები, რამეთუ აღნიშნული წინასწარ განსაზღვრულია ზემდგომი საარჩევნო კომისიის მიერ;
- მნიშვნელოვანია კენჭისყრის შედეგების მიმართ სანდოობის მაღალი ხარისხის უზრუნველსაყოფად საოლქო საარჩევნო კომისიებმა გახსნან იმ უბნების საარჩევნო დოკუმენტაცია სადაც კენჭისყრის შედეგების შემაჯამებელ ოქმში არის მონაცემთა აშკარა დისბალანსი. საჭროების შემთხვევაში საოლქო საარჩევნო კომისიებმა უნდა უზრუნველყონ კენჭისყრის შედეგების ხელახლა გადათვლა.
- მნიშვნელოვანია გამარტივდეს გასაჩივრების პროცედურები, რათა განხილვაზე უარის თქმის ფორმალური საფუძვლები შეიზღუდოს.

CDD

